

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації УКРАЇНЦЯ Андрія Володимировича на тему «Формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями)

1. Актуальність теми дисертації.

Історичний процес виникнення, становлення та розвитку людського суспільства нерозривно пов'язаний з природним середовищем, яке виступає не лише умовою існування людини, а й важливим чинником формування її світогляду, способу мислення та відповідної поведінки. Освоюючи природу і перетворюючи її відповідно до власних потреб, людина водночас творила світ культури, у межах якого відбувалося становлення особистості, системи цінностей і соціальних відносин. Проте в умовах сучасного технократичного суспільства домінування утилітарно-споживацьких установок, закріплених у культурних нормах і практиках, призвело до загострення суперечностей між суспільством і довкіллям та поставило цивілізацію на межу глобальної екологічної кризи. У зв'язку з цим подальше виживання людства й забезпечення його сталого розвитку дедалі більше залежать від кардинальної трансформації культурологічного базису сучасного суспільства, передусім від переосмислення ціннісних орієнтацій, моральних норм і моделей поведінки у взаємодії з природою. Саме нова екологічна культура людства, яка визначає світоглядні засади майбутнього постіндустріального суспільства та спрямовує його розвиток у русло гармонізації відносин «людина – природа», покликана відіграти ключову роль в успішній реалізації ідеї сталого розвитку.

Відтак проблема розроблення цілісної системи екологічної підготовки, спрямованої на формування екологічної культури, що враховує специфіку

педагогічної діяльності викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти, наразі ще не розв'язана. Чимало теоретичних і, головним чином, методичних питань щодо формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання у галузі автомобільного транспорту не отримали достатнього розвитку в конкретних освітньо-професійних програмах, змісті навчальних дисциплін, методиках і дидактичних розробках тощо.

Аналіз стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці екологічної підготовки викладачів професійного навчання в закладах вищої освіти дав змогу виявити основні суперечності між:

– постійно зростаючими вимогами суспільства, що висувуються до загальної та екологічної культури майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, та наявним рівнем їхньої екологічної свідомості, екологічного мислення, екологічної відповідальності та екологічної поведінки;

– сучасною тенденцією гуманізації вищої педагогічної освіти, що реалізується на засадах культурологічного підходу, та домінуючою дотепер узвичаєною парадигмою екологічної освіти із притаманними їй передачею готових знань і традиційним демонструванням способів дій;

– визнанням необхідності формування екологічної культури студентів і недостатньою розробленістю теоретичних і практичних засад екологізації змісту освіти, впровадженням методичних і дидактичних новацій, що стимулюють та підвищують ефективність цього процесу.

Необхідність розв'язання цих ключових суперечностей свідчить про актуальність зазначеної проблеми та передбачає пошук оптимальних шляхів удосконалення екологічної підготовки студентів у закладах вищої освіти, що й зумовило вибір теми дисертаційного дослідження: «Формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту».

2. Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану наукових досліджень кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка за темою «Теорія і практика фахової інноваційної підготовки педагогічних працівників у галузі технологічної та професійної освіти» (державний реєстраційний номер 0125U002671) та кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» за темою «Інноваційні технології в технологічній та професійній освіті». Тему дисертації затверджено вченою радою ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (протокол № 3 від 14 листопада 2022 р.).

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Дисертаційне дослідження характеризується належним ступенем обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, який забезпечений застосуванням комплексу методів, адекватних меті, об'єкту, предмету та завданням дослідження; практичним аналізом стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці; кількісною обробкою та якісним аналізом результатів експериментальної роботи; апробацією й упровадженням результатів дослідження в практику роботи закладів вищої педагогічної освіти.

Дисертаційна робота відзначається аргументованістю, доказовістю, переконливістю, глибиною аналізу. Всі положення, висновки і пропозиції, представлені у дисертації, є науково обґрунтованими, мають теоретичне і практичне значення, містять конкретні рекомендації. Дисертант уникає поверховості в науково-дослідницькій діяльності, зокрема у викладі теоретичного й експериментального матеріалу.

4. Наукова новизна результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що *вперше*:

– *розкрито* закономірності й схарактеризовано особливості процесу формування екологічної культури студентів в сучасних реаліях вищої педагогічної освіти;

– *виявлено* сутнісні ознаки та функціональні характеристики структурних компонентів екологічної культури викладача професійного навчання у галузі автомобільного транспорту – екологічної свідомості, екологічного мислення, екологічної відповідальності та екологічної поведінки;

– *розроблено й експериментально перевірено* модель формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту, яка ґрунтується на філософсько-методологічному, теоретичному і педагогічному базисах дослідження та передбачає системну єдність цільового (відображає спектр цілей та завдань, що реалізуються у процесі екологічної підготовки студентів у закладах вищої освіти), змістового (передбачає екологізацію змісту обов'язкових і вибіркових освітніх компонентів, їх інтеграційно-функціональний конструкт зі спецкурсом за вибором: «Екологічна безпека автомобільного транспорту», спрямованих на формування когнітивної складової екологічної культури студентів), процесуального (характеризує педагогічну взаємодію суб'єктів освітнього процесу, особливості його організації й управління за умов ефективного поєднання традиційних та інноваційних форм, методів, технологій і засобів навчання) та контрольного-оцінного (об'єктивно визначає рівні сформованості екологічної культури студентів) блоків;

– *виокремлено й охарактеризовано* чинники та організаційно-педагогічні умови, що забезпечують ефективне формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту;

– *визначено критерії* (мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, діяльнісний і творчий), рівні (високий, середній, низький) та показники сформованості екологічної культури студентів із подальшим їх об'єднанням

в інтегральний критерій «сформованість екологічної культури викладачів професійного навчання у галузі автомобільного транспорту»;

Крім того, *уточнено* сутність і зміст основних понять дослідження («культура», «екологія», «сталий розвиток», «коеволюція», «екологічна культура особистості педагога» та ін.), а також сформульовано авторське визначення ключової категорії – «формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання у галузі автомобільного транспорту».

Подальшого розвитку набули модуси структурування й узгодження змісту екологічних компонентів, які містяться у навчальних дисциплінах соціально-гуманітарного, науково-природничого і професійно-орієнтованого циклів фахової підготовки викладачів професійного навчання у галузі автомобільного транспорту, напрями ефективного поєднання традиційних й інноваційних методик і технологій навчання, умови створення активного еколого-освітнього середовища у закладах вищої освіти.

5. Практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що:

– розроблену модель формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту можна застосувати для підвищення ефективності процесу екологічної освіти та виховання сучасної студентської молоді різних педагогічних спеціальностей і рівнів підготовки;

– використання комплексу критеріального апарату та діагностичного інструментарію уможливорює ефективний моніторинг рівнів сформованості екологічної культури студентів;

– вдосконалені освітньо-професійні програми спеціальності 015.38 Професійна освіта (Транспорт), навчальні плани та робочі програми навчальних дисциплін соціально-гуманітарного, науково-природничого і професійно-орієнтованого циклів, побудовані на основі культурологічного підходу, забезпечуватимуть комплексний вплив на формування особистісних і професійних якостей майбутніх викладачів професійного навчання в галузі

автомобільного транспорту;

– підготовлені методичні рекомендації, поради та вказівки сприятимуть удосконаленню процесу формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання у галузі автомобільного транспорту.

Матеріали дослідження можна використовувати в навчально-виховному процесі закладів вищої освіти, в яких здійснюється професійна фахова підготовка майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес низки закладів вищої освіти, зокрема: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (довідка про впровадження № 03-10-1589 від 08 грудня 2025 р.); Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка про впровадження № 1485-А від 17 жовтня 2025 р.); Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (довідка про впровадження № 21 18 жовтня 2025 р.); Криворізького державного педагогічного університету (довідка про впровадження № 08-727/3 від 1 грудня 2025 р.).

6. Повнота опублікування результатів дисертації.

Основні результати дослідження Українця Андрія Володимировича викладено у 9 публікаціях (з них – 7 одноосібних): 5 статей відображають основні наукові результати дисертації, 4 – апробаційного характеру.

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. **Українець А. В.** Екологічна культура викладача закладу професійної (професійно-технічної) освіти у галузі автомобільного транспорту: сутність, функції та структура. *Молодь і ринок*. 2023. № 9 (217). С. 155–160. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.291090>

2. **Українець А. В.** Модель формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного*

університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка. 2024. № 1. С. 64–71. URL: <https://doi.org/10.32782/2415-3605.24.1.8>

3. **Українець А. В.** Методи формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання. *Перспективи та інновації науки*. 2025. Вип. 11(56). С. 1456–1463. URL: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11\(57\)-1456-1463](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-11(57)-1456-1463)

4. **Українець А. В.**, Погорелов М. Г., Пшеничний М. В. Модель інноваційної підготовки викладачів закладів професійно-технічної освіти автомобільного профілю. *Молодь і ринок*. 2025. № 11 (243). С. 64–70. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2025.345846>

5. **Українець А. В.** Організаційно-педагогічні умови формування екологічної культури майбутніх викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2025. №. 24. С. С. 212–222. URL: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.24.2025.349672>

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. **Українець А. В.** Аспекти формування екологічної культури особистості. *Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції кафедри теорії і методики технологічної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (Полтава, 29 вересня 2023 р.)* / за заг. ред. В.П. Титаренко, А.Ю. Цини. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2023. С. 452–457. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/25437/1/123.pdf>

7. **Українець А. В.** Екологічне виховання фахівців автотранспортного профілю як соціально-економічна потреба суспільства. *Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі: збірник наукових праць I міжнародної науково-практичної конференції науково-педагогічних, педагогічних працівників і молодих учених (Дніпро, 5–6 квітня 2023 р.)*. Дніпро: Університет імені Альфреда

Нобеля, 2023. С. 171–174. URL: https://old.duan.edu.ua/images/Announcements/UA/Departments/Pedagogy_psychology/2023/Tezy_Teor_i_prakt_prof_stanovl_fakhivtsia.pdf

8. **Українець А. В.**, Кондур О. М. Переваги, заходи підтримки та ключові напрями перспективного розвитку вітчизняної автомобільної галузі. *Актуальні проблеми сучасної науки: збірник матеріалів XI міжнародної науково-практичної конференції* (Дрогобич, 25-26 квітня 2024 р.) / за ред. Ю. Матуріна, І. Столярчука. Дрогобич: ДДПУ імені Івана Франка, 2024. С. 554 – 556. URL: <https://drive.google.com/file/d/1yTQ2bIvUm4O9BpIo3So52kx5-wj5JCaq/view>

9. **Українець А. В.** Результати експериментального дослідження проблеми формування екологічної культури майбутніх педагогів професійного навчання у галузі автомобільного транспорту. *Розвиток технологічної освітньої галузі в річищі Нової української школи: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції* (16 грудня 2025 р.) / за заг. ред. доц. Ю.А. Срібної, проф. В.П. Титаренко, А.Ю. Цини. Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2025. С. 245–247. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1YPFQdnuqP20ps28duN7RijJL-ULg6JoX>

7. Апробація матеріалів дисертації.

Основні положення і результати дослідження обговорювалися на:

- 1) науково-практичних конференціях різного рівня представництва: міжнародних – «Теорія і практика професійного становлення фахівця в інноваційному соціокультурному просторі» (Дніпро, 2023 р.); «Актуальні проблеми сучасної науки» (Дрогобич, 2024 р.); всеукраїнській – «Розвиток технологічної освітньої галузі в руслі Нової української школи» (Полтава, 2023, 2025); 2) методичних і науково-практичних семінарах для викладачів кафедри технологічної та професійної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка та кафедри теорії і практики технологічної та професійної освіти ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»; 3) звітних науково-практичних конференціях

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (2022 – 2025 рр.) та Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (2025 р.).

8. Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів

Особистим авторським внеском у статті «Модель інноваційної підготовки викладачів закладів професійно-технічної освіти автомобільного профілю» є введення та характеристика екологічної компоненти моделі, а також обґрунтування її ролі у формуванні професійної компетентності майбутніх викладачів, спрямованої на забезпечення сталого розвитку та безпечної експлуатації автомобільної техніки. У тезах «Переваги, заходи підтримки та ключові напрями перспективного розвитку вітчизняної автомобільної галузі» власний внесок автора полягає в узагальненні основних проблем галузі й аналітичному обґрунтуванні пріоритетних напрямів її модернізації.

9. Оцінка структури дисертації, її мови та стилю викладення

Дисертаційне дослідження складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (244 найменувань, з них 28 – англійською мовою), 5 додатків на 57 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 289 сторінок, з них 208 сторінок основного тексту.

Дисертація виконана українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність). Рукопис дисертації чітко структурований, характеризується завершеністю тексту кожного з трьох розділів, належною мовностилістичною грамотністю. Структура роботи та її оформлення відповідають вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

10. Відомості про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності

Дисертаційну роботу Українця А.В. «Формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту» 02 січня 2026 року було перевірено на ознаки академічного плагіату за допомогою інформаційної системи виявлення збігів «Strike-Plagiarism» у відділі інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Результати перевірки: схожість: 6,28 %; коефіцієнт цитування: 3,62 %; вилучень: 12,44 %.

У процесі перевірки виявлено окремі збіги з власними науковими публікаціями здобувача, загальноживаною термінологією та посиланнями на використану літературу. Виявлені в роботі текстові збіги не мають ознак академічного плагіату і є правомірними.

Дисертаційна робота Українця А.В. є результатом самостійних досліджень здобувача, відзначається змістовністю, обґрунтованістю ключових позицій, не містить елементів запозичень без посилання на джерело та відповідає принципам академічної доброчесності.

11. Відповідність дисертації вимогам, передбаченим «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року за № 44.

Дисертаційна робота Українця Андрія Володимировича «Формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), містить раніше не захищені й одержані особисто автором наукові результати в галузі теорії та методики професійної освіти, які в сукупності вирішують проблему Формування

екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту шляхом теоретичного обґрунтування, розроблення й експериментальної перевірки ефективності педагогічної моделі формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту, а також педагогічних умов її реалізації.

Дисертація Українця Андрія Володимировича «Формування екологічної культури майбутніх викладачів професійного навчання в галузі автомобільного транспорту» є самостійною науковою працею, яка за своїм змістом, рівнем новизни й практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та пп. 6 і 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.) і може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 015 Професійна освіта у разовій спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання фахового
наукового семінару,
доктор педагогічних наук, професор

Іван НИЩАК

